

УДК 811.161.2'282

Із спостережень над сучасними тенденціями у функціюванні української мови в місті Ізмаїл

Марина Делюсто

Ізмаїльський державний гуманітарний університет, м. Ізмаїл, Україна

Надійшла до редакції: 08.03.2024 • Схвалено до друку: 05.04.2024

Анотація

Статтю присвячено описові деяких сучасних тенденцій у функціюванні української мови в поліетнічному й полікультурному місті Ізмаїл Одеської обл., зумовлених змінами в літературному стандарті, в мовному та освітньому законодавстві України, зокрема прийняттям Законів України «Про освіту» 2017 р., «Про забезпечення функціонування української мови як державної» 2019 р., «Українського правопису» 2019 р., суспільними й політичними трансформаціями, військовою агресією росії проти України. На підставі аналізу мовних біографій ізмаїльців та спостережень над місцевими ЗМІ, автор доходить висновків про суттєве збільшення частки українського мовлення в різних сферах спілкування в полілінгвальному місті Ізмаїл. Це насамперед зумовлене демографічними змінами, а також свідомою позицією багатьох містян щодо переходу на спілкування українською мовою з огляду на військову агресію росії проти України. І хоч українське мовлення ізмаїльців ще потребує значного вдосконалення, адже зафіксовано чимало мовних помилок, спричинених недостатнім знанням державної мови, впливом мультілінгвального оточення, усе ж сьогодні державна мова в місті Ізмаїл значно розширила своє функціонування, зокрема і як засіб міжетнічної комунікації.

Ключові слова: українська мова, Ізмаїл, мовна біографія, мовне законодавство, мовна норма, динаміка

UDC 811.161.2'282

From observations on the modern trends of the functioning of the Ukrainian language in the city of Izmail

Maryna Deliusto

Izmail State University of Humanities, Izmail, Ukraine

Received: 08.03.2024 • Accepted: 05.04.2024

Abstract

It is the special role of Izmail among other settlements of the Budzhak region that necessitates paying attention to the functioning of the Ukrainian language in Izmail, to changes in the linguistic behavior of the city's residents in connection with social and political transformations in the country, in connection with Russia's military aggression against Ukraine. The relevance of this issue is reinforced by the fact that the success of the Ukrainian language in Izmail will largely determine the state of the Ukrainian language in the region as a whole and national security in it. **The purpose** of the article is to highlight the main trends in the functioning of the state language in Izmail, Odesa region, caused by changes in the literary standard, in the language and educational legislation of Ukraine, in particular the adoption of the Laws of Ukraine "On Education" 2017, "On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language" 2019, "Ukrainian Spelling" 2019, social and political transformations, and Russia's military aggression against Ukraine. The author uses descriptive **method** of investigation, method of language biography, observation and etc. **Results.** The author notes significant positive changes in the functioning of the Ukrainian language in Izmail after the start of military aggression against Ukraine: Ukrainian language is becoming more widely spoken, it is increasingly heard in the city in various spheres of communication; Ukrainian speech is becoming more literate, speakers are trying to ensure the purity and correctness of their Ukrainian speech; attitudes towards Ukrainian as a native language are changing (even representatives of other ethnic groups, such as Moldovans, Gagauz's, Bulgarians, etc. are beginning to consider it as such), as a prestigious, positive language, and its aesthetic values are changing. **Originality.** The peculiarities of the very dynamic functioning of the Ukrainian language in the city of Izmail in this time, in the context of changes in language and educational legislation, and Russia's military aggression against Ukraine have not yet been scientifically described. **Conclusion.** Positive changes in the functioning of the Ukrainian language in Izmail are not yet stable, but rather trends that need to be consolidated by continuing the process of Ukrainization. This will contribute to the full-fledged consolidation of the Ukrainian language in Izmail, and to the expansion of its use as a means of interethnic communication in the region's multilingual environment.

Keywords: Ukrainian language, Izmail, language biography, language legislation, language norm, dynamics

Постановка проблеми. Місто Ізмаїл Одеської області – неофіційна столиця латеральної української історичної області із назвою «Буджак», відомої також як Південна Бессарабія, межиріччя Дністра і Дунаю, Придунав'я, див. (Дроздовський, 1962; Колесников, 2015; Колесников, 2020; Мукан, 1960). Мешканці цього поліетнічного й полімовного міста незалежно від їхньої етнічної належності найчастіше ідентифікують себе як бессарабці.

Специфіку мовної ситуації в місті Ізмаїл визначають такі чинники: 1) найбільша, порівняно з багатьма іншими населеними пунктами ареалу, територіальна віддаленість від інших регіонів України, віддаленість від Дністра, яким Буджак відділений від іншої території нашої держави, через який наразі функціонує лише один міст (в с. Маяки); 2) найбільша кількість населення з-поміж інших населених пунктів регіону, високий

рiвень урбанiзацiї, значна кiлькiсть i високий рiвень закладiв освiти та культури; 3) порiвняно висока економiчна розвиненiсть.

Зазначимо, що цi особливостi мiста давали пiдстави деяким науковцям переносити у своїх розвiдках iнформацiю про нього на весь Буджак. Зокрема, тривалий час було поширене несправедливе ототожнення мовної ситуацiї Iзмаїла з усiм пiвденнобессарабським регіоном. В Iзмаїлі, порiвняно з iншими мiстами й мiстечками ареалу, доволi велику частку становив російський етномовний складник (пор. вiдомостi перепису 2001 року щодо нацiонального складу: росiяни – 43,7 %, українцi – 38,0 %, болгари – 10,0 %, молдовани – 4,3 %, гагаузи – 0,9 %, бiлоруси – 0,6 %, роми – 0,3 %, євреї – 0,2 %, iншi становили менше нiж 0,2 %), i саме цю ознаку мовної ситуацiї нерiдко переносили на весь рiгiон, представляючи його як російськомовний. Ураховуючи те, що пiд впливом мовної полiтики СРСР на поч. ХХI ст. переважно російська мова виконувала функцiю засобу мiжетничної комунiкацiї в мiстi Iзмаїл, подiбне ототожнення тривалий час вже за незалежностi України спотворювало iстинну ситуацiю, манiпулюючи суспiльною думкою, працювало на iмперськi амбiцiї росiї щодо Буджака, який насправдi навiть тодi був переважно українськомовним (див. данi перепису 2001 р., де українцiв у ньому 40,2 %).

Саме особливою роллю Iзмаїла з-помiж iнших населених пунктiв Буджака й зумовлена потреба звернути уваги на функцiювання української мови в ньому, на змiни в мовнiй поведiнцi мешканцiв мiста у зв'язку з соцiальними, полiтичними трансформацiями в державi, а також вiйськовою агресiєю росiї проти України. Актуальнiсть порушеної проблеми посилює той факт, що вiд успiхiв в удержавленнi української мови в Iзмаїлі значною мiрою залежатиме стан удержавлення української мови в рiгiонi загалом, нацiональної безпеки в ньому.

Аналіз досліджень і публікацій. Особливості побутування української мови в Iзмаїлі вивчали вiд 60-х рокiв ХХ ст. в межах дiалектологiчних студiй. Зокрема, це мiсто є в перелiку досліджуваних населених пунктiв, де функцiонують українськi говiрки, у працях Г. М. Мукач (Мукач, 1960), В. П. Дроздовського (Дроздовський, 1962),

Т. П. Заворотної (Заворотна, 1967), П. Ю. Гриценка (Гриценко, 1984). Українську дiалектну лексикуну мiста зафiксовано в «Словнику українських говiрок Одещини» за ред. О. І. Бондаря (СУГО, 2011).

На початку 90-х рокiв ХХ ст. науковцi Iзмаїльського державного педагогiчного iнституту вивчали мовну ситуацiю в мiстi на пiдставi анкетування (Мовна ситуацiя, 1994). Сучасний етап дослідження дiалектної та лiтературної форм української мови, її соцiолiнгвiстичної характеристики в рiгiонi, зокрема й спостереження над мовленням iзмаїльцiв, представлений розвiдками А. О. Колесникова (Колесников, 2016; Колесников, 2015; Колесников, 2020; Колесников, 2019). Проте особливостi динамiчного функцiювання української мови в мiстi Iзмаїл на цьому часовому зрiзi, в умовах змiни мовного та освiтнього законодавства, вiйськової агресiї росiї проти України ще не отримували наукового опису.

Мета статтi – висвітлити основнi тенденцiї у функцiюваннi державної мови в мiстi Iзмаїл Одеської обл., спричиненi змiнами в лiтературному стандартi, в мовному та освiтньому законодавствi України, зокрема прийняттям Законiв України «Про освiту» 2017 р., «Про забезпечення функцiювання української мови як державної» 2019 р., «Українського правопису» 2019 р., суспiльними й полiтичними трансформацiями, вiйськовою агресiєю росiї проти України.

Джерелами дослідження послужили мовнi бiографiї¹ мешканцiв мiста Iзмаїл (усього проведено 12 интерв'ю з респондентами 1959–2004 р.н.), зiбранi упродовж 2023–2024 рр. за спецiально укладеною анкетою в межах мiжнародного проекту «Contested Language Diversity – Dealing with Minority Languages in post-Soviet Ukraine» (Nr. 62700520) вiд Гiссенського унiверситету iм. Юстуса Лiбiха (Нiмеччина), адаптованою до соцiомовних загальноукраїнських та рiгiональних проблем. У статтi використано також матерiали мiсцевих ЗМІ (Izmail.es, Бессарабiя INFORM, Бессарабiя.UA, Вечiрнiй Iзмаїл, Мiсто 24).

Виклад основного матерiалу. Функцiювання української мови в мiстi Iзмаїл визначає специфика мовної ситуацiї в ньому. Як i в рiгiонi загалом, її визначає полiкомпонетнiсть – окрiм укра-

¹ Бiографiчнi звiти, в яких оповiдачi роблять мову чи мови – зокрема, їх вивчення та використання – темою своєї розповiдi, дет. див. (Nekvapil, 2003).

їнського, тут представлені болгарський, російський, гагаузький, румунський, ромський, албанський та інші складники. На багатокomпонентну мовну ситуацію в місті впливає полідіалектність більшості згаданих ідіомів, їхній переселенський характер, динамічний у часовому й просторовому аспекті соціальний статус, зокрема, як офіційних / державних, відповідно, більш чи менш престижних, що мають або не мають наддіалектну / літературну форму, див. (Колесников, 2015).

Поява нових правописних норм, нове мовне законодавство і війна зумовили зміни у функціонуванні української мови в поліетнічному місті Ізмаїл. Перша і найважливіша зміна пов'язана зі збільшенням частки української мови в усіх сферах життя міста та, відповідно, в усіх стилях мови, порівняно з попереднім періодом. Це зумовлено щонайперше появою в місті біженців, так званих «внутрішньо переміщених осіб» (ВПО), нових переселенців (переважно українськомовних мешканців сіл і селищ – носіїв слобожанських, степових говірок південно-східного наріччя, східно- і середньополіських говірок північного наріччя, а також українськомовних громадян з тимчасово окупованих територій, зони бойових дій, інших небезпечних місць: Маріуполя, Херсона, Мелітополя, Ізюму, Миколаєва, Бахмуту тощо). Хоча водночас не можна не відзначити факт виїзду за кордон багатьох містян-українців, зокрема й українськомовних. Така міграція населення стала причиною зміни конфігурації мовного, українськомовного зокрема, простору міста.

Другим чинником динаміки функціонування державної мови є те, що довоєнні зміни мовної й освітньої політики України (Закон України «Про освіту» 2017 р., Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» 2019 р.) починають реалізовуватися, виконуватися. Цьому сприяє як більш серйозне ставлення громадян до законів під час військової агресії, так і внутрішній імпульс мовців, що засвідчують їхні мовні біографії, пор.: *Зараз у нашому місті, яке завжди вважалося російськомовним, бачу, що більшість політиків зараз тільки на українській мові розмовляють, всі російські назви вулиць змінюються, тобто це все відбувається поступово. Органи місцевого самоврядування дуже плідно працюють над цим* (респондентка 1992 р.н.); *Я хочу спілкуватися, знати гарно рідну мову своєї Батьківщини, поштовхом стала війна, агресія Росії*

проти України стала поштовхом, стало якось прикро, що наша мова згине, зникне, що ми її не підтримуємо. Нас навчали російською – ми до цього звикли, звичай свої забуваємо, але так як наші хлопці зараз, батьки, сини, жінки захищають нашу батьківщину, захищають наших людей, нашу мову, все те, що нас робить українцями, то якось хочеться підтримати, зберегти те, що є, за що ми боремося (респондентка 1982 р. н.); *Моя сім'я зараз намагається переходити на українську мову, і це те, що в сім'ї підтримують* (респондентка 1992 р. н.).

Третім і найголовнішим чинником змін у функціонуванні української мови є спричинена агресією росії зміна оцінного ставлення до мов, а саме до російської та української мов як засобів спілкування в різних комунікативних ситуаціях, зокрема й міжетнічної комунікації. На питання анкети «Чи змінила війна Ваше ставлення до української мови? Як і чому?» отримали відповіді: *Кардинально змінила. Як казала Леся Українка: «Слово, чому ти не твердая криця, що серед бурі так ясно іскриться». Мова – наш караючий меч. Я вважаю, ми маємо знати свою мову* (респондентка 1977 р. н.); *Конкретно до української мови... Так, напевно, змінилось ставлення, тому що в нас з початком війни дуже багато змінилось. І ставлення до мови, і ми, напевно, дуже сильно-сильно змінилися. Звичайно, змінилось* (респондентка 1962 р. н.); *Поштовхом для мене, щоб я спілкувалася українською мовою у побутовому житті та в повсякденні, це коли почалась війна* (респондентка 1992 р.н.); *Мій старший син змінив мову спілкування. Він перейшов виключно на українську мову* (респондентка 1972 р.н.). У мовних біографіях ізмаїльців українська мова постає як «мова красива, мова приємна, мова милозвучна...», «рідна, м'яка, мелодійна, солов'їна», з погляду дискурсу воєнного часу – «мова перемоги, мова миру, мова єднання, мова-зброя, мова-бронжилет нації». Натомість російська мова оцінена більшістю респондентів як «мова ворога», «мова окупанта», «мова агресора», «мова війни» з причини відрази від неї, відчуття того, що вона чужа, із патріотичних міркувань. Знижується також її естетичне сприйняття мовцями (мова некрасива, груба), а також престижність (знати російську мову, володіти нею стає непрестижно).

Зауважимо, що українська мова отримала більшу реалізацію завдяки свідомій позиції бага-

тьох мiст'ян щодо переходу на спiлкування українською мовою. Промiжним етапом у такому переходi закономiрно став суржик, який у вiдповiдях на питання анкети отримує й позитивну оцiнку, як-от: *Хай наш суржик, тiльки не росiйська* (респондентка 1992 р.н.); *Я ставлюсь до суржику нормально, тому що, мабуть, сама ним розмовляю. Я не вважаю поганим, якщо людина не може сказати певне слово правильно* (респондентка 1977 р. н.); *Не завжди буває так, що раз – i вiдмовився вiд росiйської i почав гарно розмовляти українською, буває, що лунають такi слова, не якiсна українська мова поки що, а деь який-то суржик i проходить* (респондентка 1982 р.н.).

Крiм того, вiдбуваються процеси демократизацiї української розмовної мови, пов'язанi з прийняттям власних дiалектiв як проявiв загальнонародної мови. Зростає повага до носiїв мiсцевих говiрок iз сусiднiх до мiста сiл (Саф'яни, Матроска, Броска та iн.), приходиться розумiння того, що мiсцевi дiалекти i суржик – це не та саме. Пор.: *Я вважаю, що суржик – це взагалi звичайна неграмотнiсть. Дiалект – це iнша справа. Дiалект – це певнi мовнi особливостi якоiсь мiсцевостi, а суржик – це просто неграмотнiсть* (респондентка 1972 р.н.).

У використаннi лiтературного стандарту української мови в мiстi спостерiгаємо подiбнi до всього українськомовного простору процеси, а саме – демократизацiю, вбирання рис українських дiалектiв, насамперед з увагою до особливостей пiвденно-захiдного нарiччя, а також таких ознак, що не збiгаються з росiйською нормою.

Останнє яскраво iлюструє мова iзмаiльських ЗМI, де автори публiкацiй рiзною мiрою використовуючи норми «Українського правопису» 2019 р., не до кiнця засвоiвши їх, обирають лише новий варiант норми (напр., форму родового вiдмiнка *Измаiлу* за можливої варiантної *Измаiла*), пор., напр., рубрику «Обличчя *Измаiлу*» (<https://gorod24.info/>). Натомiсть тут хотiлося б звернути увагу й на те, що, незважаючи на вiдштовхування вiд рис пiвденно-схiдних дiалектiв, програма на iзмаiльському телебаченнi, що виходить з 2022 р., продовжує мати назву з формою називного вiдмiнка у функцiї кличного – «*Доброго ранку, Измаiл!*», а не «*Доброго ранку, Измаiле!*», як вимагає чинна граматики. Подiбне фiксуємо i в друкованих медiа, напр., на сторiнцi публiка «Вечiрнiй Измаiл»

(<https://izmailvechernii.com.ua>) читаємо «*На добранiч, Измаiл!*», «*Доброго ранку, Измаiл!*».

У статтях в мiсцевих ЗМI та публiках (*Izmail.es*, БI, БЯ, М24) простежуємо також тенденцiю прояву зневаги до агресора шляхом написання з малої лiтери слiв *росiя, рф, путiн* (*Izmail.es*, 23.04.2024, 24.04.2024, 27.04.2024; БI, 29.04.2024; БЯ, 30.04.2024; М24, 15.04.2024), у коментарях до них iзмаiльцiв маємо широке вживання емоцiйних лексем на позначення ворога: *орки, русня, рашисти, московiти, мокша* тощо; використання нових вiдабreviатурних утворень (*ерефiя*), а також нових приyменниково-вiдмiнкових форм (*на росiї*). Разом з позитивно оцiнюваним нами свiдомим i вiдповiдальним використанням української мови iз шанобливим ставленням до неї, спостерiгаємо й використання машинного (автоматичного, комп'ютерного) перекладу деякими авторами та переважно недостатньо вiдповiдальне ставлення до якостi текстiв, iхньої грамотностi. Зокрема, в мiсцевих ЗМI часто фiксуємо конструкцiю *згiдно* без приyменника з, напр.: *згiдно рiшення виконкому, згiдно затвердженого виконкомом перелiку* (БI, 25.04.2024), конструкцiю *прийняти участь* замість *узяти участь* (М24, 16.04.2024) i под.

Фiксуємо й тенденцiю медiйної норми, яка суперечить тенденцiї вiдштовхування вiд росiйської мови та й питомiй рисi української мови, яка для лайки майже не використовує назви статевих органiв, статевого акту, уживати матюки-варваризми «*путiн-х...ло*» i «*росiйський корабель, iди на х...й*».

Окрему увагу у функцiюваннi української мови в мiстi Измаiл варто звернути на сферу вивiсок i реклами. Тут спостерiгаємо заміну латинської лiтери *z* (символ росiйської агресiї) на українську *z* (*zefir* змiнено на *zefir, zeitun* – на *zeitun*), або вилучення її (*z-оптика* змiнено на просто *оптика*). Таке перейменування вiдбулося або за власним внутрiшнiм патрiотичним iмпульсом господаря бiзнесу, або подекуди – пiд тиском вiдповiдних державних органiв.

Привертають увагу й помилки в назвах магазинiв, зумовленi недостатнiм знанням норм української мови в полiлiнгвальними мешканцями мiста Измаiл. Зокрема, фонетичних норм, унаслiдок нерозрiзнення (o) та (a) («*Багатий врожай*» замість «*Багатиий врожай*»), нерозрiзнення (и) та (i) («*Квiтки*» замість «*Квiтки*»), словотвiрних, використання суфiкса *-к-* у значеннi *-ц-* («*Свiже*

м'яско» замість «Свіже м'ясе»), суфікса *-ул-* у значенні українського суфікса *-ох-* («Чистюля» замість «Чистюха»). В окремих назвах спостережено помилки, зумовлені впливом українських південнобессарабських говірок (уживання діалектної назви «Градина» замість літературної «Горд»). До того ж маємо цікаві випадки, коли місцеві бізнесмени, бажаючи зекономити, задля дотримання норм мовного законодавства замінюють лише одну букву в назві, напр., переклеюючи *e* на *i*, в назві *хліб* «Суворовський хліб» (потім, коли селище Суворове перейменували в рамках деколонізації на Бессарабське, назву все ж замінили на «Бессарабський хліб»), вдаються до закріплення літер, напр., у назві мережі магазинів «Апетит» одна літера *n* заклеєна зображенням дерева, скорочують назву, у колишній назві «Продукты» зняли останню літеру, залишивши назву «Продукт».

Динаміка норм української мови по-різному реалізована на рівнях мовної структури, в усній і писемній формах мови. На фонетичному рівні, як прояв відповідального ставлення до літературного стандарту, спостерігаємо увагу деяких мешканців до тих із них, які відрізняють українську вимову від російської (відсутність редукції *o* у ненаголошеній позиції, вимова *щ* як *ш* і *ч*, вимова твердого *ч* і м'якого *ц*, вимова українського фарингального *з*). Ізмаїльці намагаються вимовляти відповідні звуки згідно з нормами української літературної мови, іноді навіть долаючи особливості їхнього рідного діалектного українського мовлення.

Окремо варто відзначити зміни на лексичному рівні, спричинені численними доцільними й недоцільними запозиченнями, зокрема з англійської мови. Так, ізмаїльці, як й інші українці, *донатають на ЗСУ*, організують *хаби*, використовують *лайфхаки* та *чат-боти*, намагаються уникати *хейтингу*, *булінгу*, *мобінгу*, *босінгу*, активно

використовують *смайли* та *емоджі*, роблять *селфі* тощо.

Чимало ізмаїльців дбають про очищення української мови від калькованої з російської мови лексики та фразеології, звертаючи увагу одного в розмовах на питоми специфічні українські слова та звороти: не *вилка* (знаряддя для їди), а *виделка*; не *попередити хворобу*, а *запобігти хворобі*; не *зробити прививку*, а *зробити щеплення*; не *кружка*, а *кухоль*, *чашка*, *філіжанка*, не «*Не умнічай*», а «*Не мудруй*»; не «*З наступаючим святом!*», а «*З прийдешнім...*» тощо.

Мешканці міста намагаються вдосконалити знання української мови через безкоштовні курси української мови, зокрема через ті, на яких автор цієї статті п'ятий рік поспіль працює викладачем на волонтерських засадах в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті, див. (Делюсто, 2023).

Висновки. Отже, констатуємо суттєві позитивні зміни у функціонуванні української мови в місті Ізмаїл після початку військової агресії росії проти України: української мови стає більше, її дедалі частіше можна чути в місті в різних сферах спілкування; українське мовлення стає грамотнішим, мовці намагаються стежити за чистотою і правильністю свого українського мовлення; змінюється ставлення до української мови як до рідної (такою її починають уважати навіть представники інших етнічних груп: молдовани, гагаузи, болгари тощо), як до престижної, позитивної, змінюються її естетичні оцінки. Але ці зміни ще не сталі, це радше тенденції, які потрібно закріплювати, грамотно продовжуючи проведення українізації. Це сприятиме повноформатному удержавленню української мови в місті Ізмаїл, розширенню її використання як засобу міжетнічної комунікації в мультилінгвальному середовищі регіону.

Перспективи дослідження пов'язуємо з подальшим вивчення мовної ситуації в місті Ізмаїл.

Література

- Гриценко, П. Ю. (1984). Моделювання системи діалектної лексики / Відп. ред. І. Г. Матвіяс, Київ: Наукова думка, 1984, 228 с.
- Делюсто, М. С. (2023). Урахування рідного ідіому мешканців полілінгвального півдня Одещини в процесі навчання української мови. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*, Том 2, № 50, С. 155–160. [https://doi.org/10.24144/2663-6840/2023.2\(50\).155-160](https://doi.org/10.24144/2663-6840/2023.2(50).155-160)

- Дроздовський, В. П. (1962). Українські говірки Бессарабського Примор'я (на матеріалі обстеження Саратовського, Татарбунарського та Білгород-Дністровського районів Одеської області): дис. ... кандтата філол. наук : 661 «Мови народів СРСР (українська мова)», Київ, 473 с.
- Заворотна, Т. П. (1967). Лексика українських наддунайських говірок: дис. ... кандидата філол. наук : 661 «Мови народів СРСР (українська мова)», Ужгород, 333 с.
- Колесников, А. О. (2016). Атлас українських говірок межиріччя Дністра і Дунаю. Ізмаїл: ІРБІС, 168 с.
- Колесников, А. О. (2015). Морфологія українських південнобессарабських говірок: генеза і динаміка. Ізмаїл: «СМІЛ», 676 с.
- Колесников, А. (2020). Перспективи дослідження українськомовного простору півдня Одещини: об'єкти, прийоми, класифікації. *Наука і освіта українського Придніав'я: виміри, виклики, перспективи*: колективна монографія укр. та англ. мовами / За ред. Я. Кічука. Ізмаїл: РВВ ІДГУ-СМІЛ, С. 15-39.
- Колесников, А. (2019). Українська мова як засіб міжнародного спілкування в полімовному межиріччі Дністра і Дунаю: напрямки роботи лінгвістів. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*, Вип. 44, С. 23-31.
- Мовна ситуація (1994). Мовна ситуація в Придунайському краї Одеської області України: 1993-1994 рр. / упор. О. А. Колесников, Ізмаїл: Ізмаїльський педагогічний інститут, 68 с.
- Мукан, А. М. (1960). Українські наддунайські говірки. Фонетико-граматичні особливості : дис. ... кандидата філол. наук : 661 «Мови народів СРСР (українська мова)», Глухів, 291 с.
- СУГО (2011) – Словник українських говорів Одещини / гол. редактор О. І. Бондар. Одеса: ОНУ ім. Мечникова, 223 с.
- Nekvapil, J. (2003). Language biographies and the analysis of language situations: On the life of the German community in the Czech Republic. *International Journal of the Sociology of Language*, P. 63-83.
<https://doi.org/10.1515/ijsl.2003.038>

Умовні скорочення джерел

- БІ – “Бессарабія INFORM”. <https://bessarabiainform.com>
- БЯ – Бессарабія.UA <https://bessarabia.ua>
- Інформаційний портал ВД «Кур'єр» Izmail.es. <http://izmail.es>
- М24 – Місто 24. <http://gorod24.info/>

References

- Hrytsenko, P. Yu. (1984). Modeliuvannia systemy dialektnoi leksyky [Modeling the dialect vocabulary system] / Vidp. red. I. H. Matviias, Kyiv: Naukova dumka, 1984, 228 s.
- Deliusto, M. S. (2023). Urakhuvannia ridnoho idiomu meshkantsiv polilinhvalnoho pivdnia Odeshchyny v protsesi navchannia ukrainskoi movy [Taking into account the native idiom of the inhabitants of the polylingual south of Odesa in the process of learning the Ukrainian language]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Filolohiia*, Tom 2, № 50, S. 155-160. [https://doi.org/10.24144/2663-6840/2023.2\(50\).155-160](https://doi.org/10.24144/2663-6840/2023.2(50).155-160)
- Drozдовskiy, V. P. (1962). Ukrainski hovirky Bessarabskoho Prymor'ia (na materialy obstezhennia Saratskoho, Tatarbunarskoho ta Bilhorod-Dnistrovskoho raioniv Odeskoi oblasti) [Ukrainian dialects of the Bessarabian Primorye (on the material of the survey of the Saratsky, Tatarbunarsky and Bilhorod-Dnistrovsky districts of the Odesa region)]: dys. ... kandtata filol. nauk : 661 «Movy narodiv SRSR (ukrainska mova)», Kyiv, 473 p.
- Zavorotna, T. P. (1967). Leksyka ukrainskykh naddunaiskykh hovirok [Vocabulary of Ukrainian Transdanubian idioms]: dys. ... kandydata filol. nauk : 661 «Movy narodiv SRSR (ukrainska mova)», Uzhhorod, 333 p.
- Kolesnykov, A. O. (2016). Atlas ukrainskykh hovirok mezhyrichchia Dnistra i Dunaiu [Atlas of Ukrainian dialects between the Dniester and Danube rivers], Izmail: IRBIS, 168 s.
- Kolesnykov, A. O. (2015). Morfolohiia ukrainskykh pivdenobesarabskykh hovirok: heneza i dynamika. Izmail: «SMYL», 676 s.
- Kolesnykov, A. (2020). Perspektyvy doslidzhennia ukrainskomovnoho prostoru pivdnia Odeshchyny: obiekty, pryomy, klasyfikatsii [Prospects for the study of the Ukrainian-speaking area of southern Odesa: objects, techniques, classifications]. *Nauka i osvita ukrainskoho Prydunav'ia: vymiry, vyklyky, perspektyvy*: kolektyvna monohrafiia ukr. ta anhl. movamy / Za red. Ya. Kichuka. Izmail: RVV IDHU-SMYL, S. 15-39.
- Kolesnykov, A. (2019). Ukrainska mova yak zasib mizhnatsionalnoho spilkuvannia v polimovnomu mezhyrichchi Dnistra i Dunaiu: napriamky roboty lnhvistiv [The Ukrainian language as a means of international communication in the

- multilingual interrriver of the Dniester and the Danube: directions of work of linguists). *Naukovyi visnyk Izmail'skoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu*, Vyp. 44, S. 23–31.
- Movna sytuatsiia (1994). *Movna sytuatsiia v Prydunaiskomu kraii Odeskoi oblasti Ukrainy: 1993–1994 rr.* [The linguistic situation in the Danube region of the Odesa region of Ukraine: 1993–1994] / upor. O. A. Kolesnykov, Izmail: Izmail'skyi pedahohichnyi instytut, 68 p.
- Mukan, A. M. (1960). *Ukrainski naddunaiski hovirky. Fonetyko-hramatychni osoblyvosti* [Ukrainian Transdanubian dialects. Phonetic and grammatical features]: dys. ... kandydata filol. nauk: 661 «Movy narodiv SRSR (ukrainska mova)», Hlukhiv, 291 sp
- SUHO (2011) – *Slovyk ukrainskykh hovoriv Odeshchyny* [Dictionary of Ukrainian dialects of Odesa] / hol. redaktor O. I. Bondar. Odesa: ONU im. Mechnykova, 223 p.
- Nekvapil, J. (2003). Language biographies and the analysis of language situations: On the life of the German community in the Czech Republic. *International Journal of the Sociology of Language*, P. 63–83.
<https://doi.org/10.1515/ijsl.2003.038>

Abbreviations of Sources

- BI – “Bessarabiia INFORM”. <https://bessarabiainform.com>
- Bla – Bessarabiia.UA. <https://bessarabiia.ua>
- Informatsiyni portal VD «Kur'ier» Izmail.es. <http://izmail.es>
- M24 – Misto 24. <http://gorod24.info>

Марина Делюсто, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови і літератури
e-mail: mdelyusto@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-9162-4131>

Maryna Deliusto, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Ukrainian Language and Literature Department
e-mail: mdelyusto@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-9162-4131>

Конфлікт інтересів

Автори засвідчують про відсутність конфлікту інтересів

Conflict of Interests

The author(s) declare that they have no conflict of interest